

Urno, kaj je noviga?

(Velik pelikan na Krajnškem.) V tork 7. listopada so v vaši Radna v Bresovški fari, 2 uri od Ljubljane na tershafki zésti filno velikiga ptizha od ljubljanskiga mahú ali morosta proti gojsdu „na brini“ letéti vidili, ki se je omagan na visoko smereko nad Kopazhevo hifho vfédel. Ko so ljudje to perkasen prezéj visoko letéti vidili, se niso mogli urno sbrihtati, kaj de tó poméni. Mislili so, velik jastrob je kako ovzo ali sajza, ali kaj taziga pernefel. Rozhno se podá kmet Tonej, Sever ali Lukelj imenovan v gojsd, tega ptizha s pufhko salése in va-nj fireli. Ptizh ofterlen f smereke sleti in kakih dvé sto stopinj daljezh v dolini bliso kosolza na tla pade. Urno so nekteri ljudje perhitéli in se zhes to veliko shival zbudili. Posebno je neka kmetiza se zhudila in vpila: „To ni ptizh! To je hudoba!“ Tudi pravlice od turfhke ptize so se nekteri per tej perloshnosti spomnili. — Jes mislim, de se Bresovzhani ne motijo, zhe pravijo, de je tega ptizha sapa od morja na Krajnško sanefla.

J. Klander.

Ta ptizh se med plavutne ptizhe fhtéje. Od rajnziga barona Sig. Zoisa je bil véliki nefit, velakin, vodni bik ali pelikan imenovan. Shivi pa v jushnih krajih Evrope, Asie in v Afriki. Vidi se tadaj v Evropi v Dalmazii, na Ogerškem, v Banatu. Proti simigrévfako leto v bolj tople kraje in na Lafhkim jih vzhafí pašamesne trume vidijo. Na Krajnškem se nar starejši ljudje ne védo spomniti, de bi bili taziga ptizha kadaj vidili ali v téj desheli od njega flifhali.

Gotovo je tadaj, de je tega ptizha hudo vreme ali kaka druga sila od njegove trume lozhila in v nafh kraj prignala. Ker se taki ptizh tako filno redko dobi, so ga sa Ljubljansko museum sa 10 goldinarjev kupili in varh museuma, gospod Frajer ga je umétno nagatil. S rastegnjenimi perotami 9 zhevljev in 6 zol miri; visok je pa 3 zhevlje in 3 zóle! Ref se ni zhuditi, de so se ljudje grosno savséli, ki so ga pervizh sagledali.

Shivot ima fivkast, perote pa five, kakor fhkerjanez. Noge so vmasano - selenkaste, plavute selenkasto - rjave. Ta barva fizer ni navadna per pelikanih. Pod klunam ima velik mehur. Klun je na konzu sakrivljen in rudezhkasto - rjav.

Pelikan je filno posbrefhen ptizh (nefit); savolj tega ga v Indii ribe loviti navadijo. De pa vjetih rib ne poshre in de mu v mehurju ofstanejo, mu shelesin króg ali rinko okrog vratu denejo. — Indiani delajo is téh mehurjev mofhnje sa denarje. — She ene pravlice od tega ptizha moramo opomniti, ktere so v starih zhafih she modri verjeli, de namrezh pelikan svoje perfi rani, in s svojo kervjo mladizhke shivi. To je pa tako: Kadar pelikan svoje mladizhke pitati hozhe, fi mehur pod klunam s ribami in s vodó napolni in ga potem proti persam pertifne. Potlej klun odpre, in mladizhki lahko is napolnjeniga mehurja ribe jemljejo. Ker pa mladizhki s svojimi kluni ribe v mehurju kavfajo in tako do kervi ranijo, so ljudje mislili, de kri is perf matere pijejo. She bolj je pa ta misel skosi tó poterjena bila, ker je klun navadnih pelikanov na konzu vef rudezh kakor kri. — Ker pelikan kakor ofel giga, so ga v Latinskem pelicanus onocrotalus imenovali. Savoljo velikiga mehurja pod klunam, ga Nemzi tudi „Kropfgans“ imenujeje; navadno ime je pa „Pelikan“.

Osnanilo.

Special-Karte des Herzogthums Krain — ali obras krajnfke deshele, zefarfkimu kraljevimu Velizhafvu Ferdinandu Pervimu, nafhimu prevétlimu zefárju, kraiju vógerfke in zhefhke deshele i. t. d. i. t. d. i. t. d. s vfm

spofhtovanjem in popolnoma ponishnostjo posvezhen in na svetlóbo dan od Henrika Frajerja, magistra apotekarije in varha muséuma v Lubljani. —

Desiravno imamo od krajnfke deshele she vezh dobrih obrasov ali kart, pa vunder na to visho isdelane she nobene ni.

V tém obrasu so vse lastnosti dobre karte, refnizhnost, raslozhnost, pravo pifanje imén krajev, popólnama sdru-shene, kakor majhna pokufhnja te karte v Ljubljánfkih bukvar-nizah sadofti káshe.

Ta karta krajnfke deshele, — perva te forte — kashe vpervizh pred vfm drugim vse vafi bres pománka, in imena vfm krajev po domazhim in po nemfhkim jesiku, popólnama refnizhno pifane; pa tudi kashe s zhernim raslozhenim snaminjem na tanko meje ali pokrajne krafij, komifij, okrajév ali dehantij in fará. Raslozhi lepo niske in visóke goré s rjavo barvo; tudi kashe v fhtevilkah smerjene visozhine. Vodé se lozhijo s vishnjevo; s rudézho barvo pa vafi in zerkvé, gradóvi, podérte grafhine, poshte, famotne hifhe, planinfke kozhe, mirzhovi mejniki ali turni visokih gorá, toplize, malini, brésdni, rudne jame, posebno snaminja rude, in drugih ne navádnih kamnov in njih stanifha: fushine, velike kladva in kofne kovázhnize; velike in male zéfte, kolovose in flesé.

Po posebnih snaminjih se raslozhijo mesta, tergi, vafi, pa tudi kje je veliki komun, mali komun (shupanija), tehantija, velika fara, mala fara (Pfarrvikariat), kaplanija, podfara, poddrúshniza (Filialkirche). Ena zola te karte ima v sebi 1500 feshenov ali klafter semljifha; zela fhirjava karte pa je fhtir zhevlje sheft zol, in visozhina tri zhevlje 8 ½ zol. — Zéna je majhna memo drusih kart, zhe se premifli, de se sa vfako barvo posében kamen potrebuje in de mora vfak kamen posébnó na tanko rifan biti; na to visho pride fhtirkat sheftnajft fkerbno rifanih kamnitih plofh, to je 64, sa eno popólnama fkonzháno natifnjeno karto krajnfkiga semljifha. Shtirje listi gorénfke desne strani sa pervi zhetertin bodo poslani she pred novim letam od natifa (is Dunaja) na deléshnike, (kterih je dosadaj 273), s popisam krajnfkih zerkva, kteri tudi kashe, kako daljezh zerkve od fare stojé. Druge kvatre pride gorénfka leva stran konzhána, in tako dalje vfake kvatre 4 listi, kterih vfm je 16.

Sa áro podpifa je v Ljubljánfkih in tudi drugih bukvar-nizah 2 goldinarja naprej plazhati, in per prejetji perviga, drúsiga in trétjiga poslánja te karte sa vfak pot dva goldinarja doplázhati, ali sa zelo skupaj 8 goldinarjev.

Snajdba vganjke Nr. 3. v poprejšhnim listu je:

S nizhémur; (zhe ne bi se ne vidile).

Shitni kup.	U Ljubljani		U Kraju	
	15. listopada.		11. listapada.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mernik Pphenize domazhe	1	26	1	27
1 „ „ banafhke	1	28	1	26
1 „ Turfhize . . .	1	3	1	6
1 „ Sorfhize . . .	—	—	1	14
1 „ Ershi . . .	1	—	1	6
1 „ Jezhmena . . .	—	56	—	58
1 „ Profa . . .	1	1	1	3
1 „ Ajde . . .	1	9	1	18
1 „ Ovfa . . .	—	37	—	38

V Ljubljani. Natifnil in saloshil Joshef Blasnik.